

JAUNĀIS CEĻS

AGROFIRMAS «KRASNIJ OKTJABRĪ» PARTIJAS, ARODBIEDRĪBAS,
KOMJAUNATNES KOMITEJU UN ADMINISTRĀCIJAS ORGĀNS

9. MAIJS —

REPORTAŽA

NO ZEMES SPRAUCAS ASNI...

Padomju tautas Uzvaras svētku 1941.-1945. gada Lielajā Tēvijas karā 43. gadadienu — 9. Maiju — agrofirms kolhoza «Krasnij Oktjabrj» mehanizatori, šoferi un citi laukopības darbinieki sagaida ar lielisku darba uzvaru — tuvojas noslēgumam graudaugu sēja.

Pavasara sējas cēliena centrs sakoncentrējies graudaugu pēdējos hektāros, sākas kartupeļu stādīšana un rušīnāmkultūru sēja. Bet tur, kur aprīļa pēdējās dienās darba rēķinu iesāka sējēji, pēc pirmā lietus saulei preti spraucas sprigani asni. Nerimtīga un nepārtraukta ir dabas aprīte.

Mehanizatori tikko bija izvērsuši darbus, tikko bija nopriecājušies, ka labi sokas, kad uznāca aukstums un sniegunis. Visu vajadzēja mest pie malas. Bet sniegs drīz nokusa, saļš atkāpās un pavasaris, it kā atvainodamies par kļūmi, ar jaunu sparūkerās pie lauku sildīšanas un zāvēšanas. Pēc dažām dienām pauguru muguras atkal kļuva brūnas kā saulē apcepti klaipi, vasarīgi pietvikušajā gaisā aiz kultivatoriem un sējagregātiem augstu savērpās putekļu grīstis.

Neapnikuši vīfero cīruļi. Ja viņiem līdzī varētu pacelties tik augstu debesīs, lai ieraudzītu visu saimniecību, tās brūnājos pakalnos un līdzināmos no vienas malas līdz otrai redzētu pavasarīgo darba steigu. Abos ražošanas iecirkņos valda straujā un lietīšks ritms.

Otrajā ražošanas iecirknī ceļa nelielā posmā vienā malā preti saulei,

pacelās pakalnītes, pa kurām rāpo traktori ar sējmašīnām piekabē, bet augstāk virs tiem — kultivatori. Otrā malā, kur lauks aizvijņo uz leju, akmeņu savācējs ar savu mašīnu redzams tālu pie apvāršņa, kamēr sasniedz šo malu, paiet krietns laiks. Bet otrā pusē kultivētāji te parādās saules apakšā, kura jau krietnu gabalu pakāpusies virs apvāršņa, silda pasauli priecīga un jautra, te atkal pazūd. Kad pusdienu izvadītāji ar mikroautobusu «Latvija» ierodas iespējami tuvāk viņiem, nokļūst iepakā, virs kuras redzama tikai zila debess, uzvāzta virs līkločainas horizonta līnijas, ko, šķiet, var sasniegt ar roku. Tikai divas krāsas — brūnā zemes un zilā debesu. Liekas savādi — pats esi kā iestidzis šajā zemē, ka daļa no tās, saplūdis ar to, atšķirts no visas pasaules. Te pat pavasarīgi trokšņainās ārpasaules skaņas neieimaldās, aizlido kaut kur pāri. Traktoru balsis kļūst dzirdamas vien tad, kad tie pārveļas pāri brūnās bļodas līkumotajai malai un noripo tās dibenā.

Te vajadzīga prasme gan labības sējējiem, gan tāda būs vajadzīga arī kombainieriem rudens pusē, kad šeit nejausi iemaldīties vējš šūpos vārpū klaidu.

No otrā ražošanas iecirkņa pārceļsimies uz pirmo. Te tādu eksotisku

pakalnu un saules piesildītu iepakā mazāk. Tās apsētas pirmās, kamēr vējš, kas tik manīgi aizpūš no augšnes virskārtas mitrumu, vēl nav paguvjis to izdarīt. Plašā frontē (svētku priekšvakarā gribas salīdzināt ar rūpīgi gatavotu un izvērstu uzbrukumu kā pirms vairāk nekā četriem gadu desmitiem, kad pāri šiem laukiem virzījās Sarkanās Armijas uzbrūkošās daļas) tehnoloģisko vienību mehanizatori virzās tālāk uz priekšu, atstājot aiz sevis līdzīgi sastrādātus laukus, kuros ieguldīta sēkla, lai no tās pa viņu pēdām brūnie lauki iegūtu zaļu nokrāsu, lai kā mūris tur saceltos labība. Ir 43. miera pavasaris, kolhoza laukus beidz sēt kara veterānu dēli un mazdēli — tā ir paaudze, kura par šo postu zina pēc nostāstiem un vēstures grāmatām,

bet vecākie viņu biedri atceras kā baismas bērnības un zēnības atmiņas. Tie, kuri šos laukus sēja pirmajā brīvības pavasarī, aizgājuši vēsturē paši, vēl daži bauda sirmgalvju godu un cieņu. Bet arī tagadējie arī ir sējēji tikpat karsti vēlas, lai vienmēr pāri šiem laukiem, ko pavasarī atmodinājušas miermīlīgo traktoru balsis, būtu tik dzidra un tīra debess, kā vakar un šodien. Lai vienmēr mēs zinātu tikai sējas frontes un kaujas par ražām. Tās prasa daudz varonības, tām ir plauksmes, radīšanas jēga.

...Sēja finišē, mehanizatoru pēdās sāk zaļot asni.

A. MEŽMALIS

ATTĒLOS: sējējiem ceļu sagatavo augšnes kultivētāji, kooperējoties ar akmeņu novācējiem (otrais ražošanas iecirknis); pirmā ražošanas iecirkņa sējēji un traktoristi Stefans Jakuševs, Platons Leonovs, Dmitrijs Zurovs, Pjotrs Rakitins un Jānis Mazjānis jau var atlikt muguras un atvilkt elpu — nonākuši kolhoza pierobežā.

PANORĀMA

GOVIS GANĪBĀS

Govis ganībās, kur pēc savlaicīgas vispārmērošanas un lietīņa manāmi pastiepusies sulīga zāle, iziet labā miesas stāvoklī, ar augstu produktivitāti. Šobrīd vidējais izslaukums saimniecībā ir ap 18 kilogramiem piena no govs, ar katru dienu palielinās par trim simtiem un vairāk gramu.

Svētki paliek svētki, bet lai pirmās ganu dienas prieki netiktu aptumšoti, rūpīgi jāpārstaigā aploki, lai tajos nebūtu robu žogos, lai būtu savesti kārtībā ganību ceļi, lai nebūtu uz zāles neizšķīdušu virsmēslējuma gabalu. Pieredze liecina, ka, lai arī bijis pietiekami daudz laika, lai arī gatavošanās sāktu savlaicīgi, daudzas reizes atgādināts fermu kolektīviem par visa saņemšanu kārtībā, un, ja tas nav iespējams saviem spēkiem, ziņošanu vadībai un speciālistiem, tomēr ir arī gadījumi, ka šis vai tas palicis nepadarīts. Tas jāveic tagad.

Ganību lielā piena cēliens sācies. **NOVĒLAM VISIEM FERMU KOLEKTĪVIEM GŪT LABUS PANĀKUMUS!**

Akmeņu novākšanas falkas

Kampaņa pret šiem mehanizēto zemkopju ienaidniekiem jau daudzus gadus saimniecībā norit gan rudenos, pēc lauku atbrīvošanas no ražas, gan pavasaros pirms apsēšanas un sadīšanas. Abos ražošanas iecirkņos strādā spēcīga tehnika, kura tiek galā ar varenām «auna pierēm», strādā arī cilvēki, ar rokām savācot piekabēs mazākos. Šopavasar vairākas dienas jau cīnījušies kā kolhoznieki, tā rūpnīcu strādnieki. Kopš 3. marta izsludināta trieciennedēja, kuras laikā katrs agrofirms kantora darbinieks nolēmis akmeņu nolaistāšanā nostrādāt vismaz trīs dienas.

Juris KAUSIS.

DĀVANA TŪRISTIEM

Pirmā Maija svētku priekšvakarā teicamu velti saņēma mūsu kolhoz-agrofirms tūristi — LAZ markas autobusu, kas piemērots tāliem reisiem. Par to pirmām kārtām paldies šoferim Sergejam Petrovam un metinātājam Ādolfam Radzilovičam, kuriem pietika uzņēmības norakstītāji, savu laiku nokalpojušajai mašīnai dot jaunu dzīvi.

Cīfīgā darbā autobusa «dakteriem» pagāja četri mēneši, un 28. aprīlī,

Sergeja Petrova vadīts, gluži kā jauns «Tūrists-2» devās pirmajā izmēģinājuma braucienā līdz Preļiem un atpakaļ, gatavs kalpot saimniecības vajadzībām arī daudz tālākos ceļos. Par to, ka atjaunotajam autobusam būs piekrišana, nav ne mazāko šaubu. Krietni pastrādājušiem, mūsu laudim patīk apmeklēt citus novadus, pilsētas, pirmindas saimniecības gan mūsu republikā, gan aiz tās robežām.

M. GEKIŠA

MAIJA KAROGU PLĪVĀS

Vēl iepriekšējā dienā bija auksti, bet 1. maija rīts atnāca ar nēcērtu siltumu, saulains un gaišs. Pilsētas ielas iemirdzējās krāsās — no sārto karogu un transparentu košuma, no cilvēku smaidiem, krāsainiem baloniņiem bērnu rokās, no ziediem un maigām lapiņām bērziņu zaros.

Cilvēku gājieni no daudzām apkaimes ielām saplūda pulcēšanās vietā Pionieru laukumā, no turienes pa Raiņa bulvāri aizgāja uz laukumu pie V. I. Ļeņina pieminekļa. Kopīgajā kolonnā soļoja arī agrofirms strād-

nieki no siera rūpnīcas, cietes un linu fabrikām. Bet kolhoza mehanizatoriem, šoferiem, lopkopējiem šie bija svētki darba vietās, kur demonstrēja augstu ražīgumu, krietni pavirzot uz priekšu sējas gaitu.

Soreiz 1. Maija svētkos rajona centrā nebija tradicionālā mītiņa, kolonnas ātri pagāja garām piemineklim,

tribīnēm. Bet svētki turpinājās: notika masu skrējieni pa ielām, bet pēc tam savus priekšnesumus rādīja Jaunaglonas PTV motosportisti un Rušonas padomju saimniecības autorallisti, notika bērnu rīts un futbola spēles stadionā.

Gaiši un priecīgi izskanēja 1. Maija svētki.

9. MAIJS — UZVARAS SVĒTKI

KARA STRĀDNIECE

Profesionāli militārie darbinieki karu salīdzinājuši ar grūtu un bīstamu darbu. Vairāk tas arī ir. Taču daudziem cilvēkiem, ne tikai sievietēm un bērniem, kuri strādāja aizmugurē, bet arī tiem, kuri soli pa solim virzījās reizi ar frontes līniju, karš bija smaga darba, bez atvaļinājumiem un brīvdienām, gadi. Par vienu no tādiem — pensionāri, siera rūpnīcas caurlaižu telpas kontrolieri Mariju Timošenkovi ir šis pastāsts.

Bija 1942. gada decembris. Ļoti smags laiks. Aukstā un sniegainā ziema, fašistu lielgabali dārdēja pie Maskavas un Ļeņingradas, netālu no Volgas krastiem un Kaukāza kalnainēs. No Baltās līdz Melnajai jūrai bija izstiepusies frontes līnija. Šajā, Dzimtnei grūtajā brīdī piefrontes pilsētiņā Višņija Voločēkā Sarkanā Armija lūdza palīdzību vietējiem iedzīvotājiem. Un trīs sestās klases skolnieces no tuvīnās lauku skolas — Maša Špilova, Toņa Šilova un Ļena Savoņņikova aizgāja uz kara hospitāli. Piecāpšmitgadīgās meitenes neko neprata. Vēl vairāk — viņas nespēja iedomāties, ka mājās pārradīsies tikai pēc desmit gadiem, kad būs redzējās tik daudz šausmu, smaga darba un kopā ar karaspēka daļu aizgājušas gandrīz līdz Berlīnei.

Viņas ietēra karavīru drānās, ieskaitīja karavīru maizē. Vismaz sākumā, pēc pārdzīvotā trūkuma un bada, tas jau bija kaut kas. Frontē tolaik jau karoja Mašas tēvs Filips Ivanovičs un brālis Valentīns. Meitenes ieskaitīja 43. armijas 19. ešelona 206. lauku hospitālī, kur jau bija tādas kā viņas pusaudzes. Ierādīja vietas mazgāt drēbes, iedeva pa gabalam ziepju. Un dienu no dienas aizvien vairāk izplēnēja sākumā daudz maz rožainie iespaidi, kādi vienmēr jaunajai paaudzei saistās ar neparastu un vēl neizpētītu darbu. Viena otra neiztu-

rēja un pagība, kad mazgāšanai saņēma nefīras, asiņainas velas sāini, cita izplūda histēriskās asarās, ieraugot noasiņojušo sarkanarmieti, kuru vajadzēja apmazgāt, palīdzēt pārsiet.

Bet viņas turējās, ar visiem saviem nenobriedušajiem fiziskajiem un garīgajiem spēkiem, pārvarēja mirkļa vājību, piespieda sevi pieprasīt. Labi, ka bija trīs no vienas skolas, labi ka hospitāļa priekšnieks Raņickis vienmēr prata laipni uzsmaidīt, uzmundrināt meitenes, uzslavēt par grūto darbu.

Hospitālis pastāvīgi atradās desmit piecāpšmit kilometru attālumā no frontes. Kādreiz izvietojās apdzīvotā vietā, bet citreiz — klajā laukā, un bija jādzīvo teltīs. Biedēja sakropļotie ievainotie, pastāvīgā kanonāde. Nogurdināja smagais darbs. Tikko ieradusās jaunā vietā, meitenes izvērsa savu fronti — kura ugunsgrūtu, kuram ieradušās vien bija jāsavāc un jāsavatavo pašām, kurināja katlus ar verdošu ūdeni, un stājās pie paštaisītām mazgāšanas silēm, kur bija vietas trijām. Rokas nejutā vakaros pēc velas un virsdrebju pārmazgāšanas. Ziepes vajadzēja taupīt. Bija arī savas normas: ar vienu gabalu jāizmazgā trīsdesmit pāri velas, tā ka nefīrumus lielā mērā vajadzēja izdabūt ar ūdeni un roku spēku.

Brīvo laiku nedrīkstēja atļauties — ja veļa izmazgāta, jāsed pie ievainotajiem, jāpalīdz

viņus apkopt, pabarot. Hospitāļa personālā bija vairāk par trīsdesmit tūdu kā viņas.

Draudzenes visus kara ceļus turējās kopā. Pirmā iepazīšanās ar frontes briesmīgajiem darbiem bija jau pie Veļikijem Lukiem. Viņu hospitālis izstājās līču loču ceļus. Meitenes redzēja sagrauto Smojensku un citas pilsētas, redzēja Latviju un Rīgu, par kurām bija dzirdējušas tikai miglainus nostāstus, Lietuvu, kur caur Panevežu un Kaļiningradu ieraadās svešā zemē — Austrumprūsijā, forsēja Oderu... Kas tik nebija piedzīvots šajā grūtajā un tālajā ceļā, kāds tikai darbs neveikts! Kara strādniecēm bija jādara viss, ko no viņām prasīja, jānakšņo teltīs un zemnīcās, ar saviem tik ļoti necilajiem darba rīkiem jābrauc «tepluškās» — apsilāmās segtās automašīnu kravas kastēs un zirgu pajūgos.

Vītebskā hospitālī kļuva zināms, ka tuvumā atrodas vācu gūstekņi. Meitenes atstāja visu un skrēja skatīties: kādi tad izskatās šie briesmoņi, no kuriem atkauties jāpalīdz viņām! Bet parasti vien cilvēki bija. Un nožēlojami, kā jau uzvarētie.

Kad visi salutēja uzvarai, lauku hospitālis atradās Grosbornā. Ievainotie stājās, ka līdz Berlīnei tikai piecāpšmit kilometri. Kā lielu daļu karavīru, arī viņas demobilizēja pēc sešiem un septiņiem gadiem. Višņijas Voločēkas meitenes uz mājām vēreja atgriezties 1952. gadā no Štecinās.

Draudzenes palika turpat, savā dzimtajā pusē, apprecējās un dzīvo laimīgas savās ģimenēs. Maša bija palikusi viena. Tēvs kritīs kaut kur pie Kaļiningradas, un viņa kaps vēl šodien nav zināms, brālis atdusējās brāļu kapos Lietuvā pie Pelvišķiem. Vienīgais tuvais cilvēks bija pamāte, kura apprecējusies ar latvieti un dzīvoja Preijos — pie viņas tad arī atbrauca Marija. Pie formas blūzītes spīguļoja medaļa: «Par uzvaru pār Vāciju».

Marija Filipovna divus gadu desmitus nostrādāja par pavāri Preijos sabiedriskās ēdināšanas uzņēmumā, uzmeklēja brāļa kapu, to bieži apciemo. Uzaudzinājusi trīs meitas, tagad

lepojas ar pieciem mazbērniem, sarakstās ar savām bērniņas un kara draudzenēm, kuras tāpat tagad ir cienjamas vecmāmiņas. Viņas nav veikušas skajas varoņdarbus, jo bija vienkāršas strādnieces. Bet bez viņu pieticīgā, tomēr varonības pilnā sūrā darba nebūtu uzvaras.

Antons RANCĀNS

POLITISKO UN EKONOMISKO MĀCĪBU SISTĒMĀ

LAIKS. IZVIRZA AUGSTAS PRASĪBAS

Šodien skaidrāk nekā jebkad saprotams, ka nodarbtības politiskās un ekonomiskās izglītības sistēmā nav pašmērķis, bet laikmeta prasība. Mācībām jārada cilvēkā pārliecība un tieksme aktīvi darboties atjaunošanas labā. Šajā mācību gadā nodarbtības noritēja Lielās Oktobra sociālistiskās revolūcijas 70. gadadienas svinību ietekmē, laikā, kad gatavojamies PSKP XIX konferencei.

Pavisam kolhozagrofīrma strādā ap 1500 cilvēku, no tiem 146 komunisti un 180 komjaunieši. Partijas un komjaunatnes politiskās un ekonomiskās izglītības sistēmā piedalās 87 procenti no visiem strādājošajiem. Darbojas trīs marksisma-ļeņinisma pamatu skolas, viena zinātniskā komunisma skola, divas komjaunatnes politiskās izglītības skolas, viena konkrētās ekonomikas skola, 14 komunistiskā darba skolas. Apgūstam temat «Valsts sociāli ekonomiskās attīstības paātrinājums» [otrais mācību gads], «Ražošanas intensifikācija» [otrais mācību gads], «Nacionālo attiecību attīstības, internacionālās un patriotiskās audzināšanas aktuālas problēmas».

Godprātīgi propagandista pienākumu veic V. Martīnovs, V. Dekse, V. Unžakovs, A. Jaunkalns, J. Timošenko un citi. Vairums no propagandistiem ne tikai politiski izglīto kolektīva locekļus, bet ir aktīvi partijas pārkārtošanās kursa īstenotāji.

1987. gada augustā partijas, komjaunatnes un ekonomisko mācību jautājumi tika izskatīti partijas komitejas sēdē, 1987. gada novembrī PSKP CK lēmuma «Par darbaļaužu politisko un ekonomisko mācību pārkārtošanu» izpildes gaifa tika analizēta cehu partijas organizācijās, 1988. gada janvārī šo jautājumu apsprieda arodkomitejas sēdē. Ir izveidota un darbojas politisko un ekonomisko mācību padome. Šo padomi vada V. Dekse un A. Sabanskis.

Sogad propagandisti aktīvi apmeklēja nodarbtības, kuras organizēja LKP partijas rajona komiteja.

Gatavojoties nodarbtībām, propagandisti un klausītāji biežāk ielūkojās marksisma-ļeņinisma pamatlicēju darbos, pirmavotos. Tiek praktizētas pārrunas ar komunistiem, noklausāmie viņu pārskatus par sava idejiski politiskā līmeņa paaugstināšanu. Mācības kļuvas elastīgākas, tiek ņem-

tas vērā cilvēku pieaugošās garīgās vajadzības, apgūstamās vielas saistība ar darba kolektīva konkrētajiem uzdevumiem, līdz ar to pieaug mācību praktiskā lietderība.

Pašlaik rit nobelguma nodarbtības. Noslēguma temats «PSKP — paātrinājuma stratēģijas īstenošanas organizētāja» ir mācību gada kopsavilkums.

Priekšā ir jauns mācību gads, kad ekonomiskās mācības būs ļoti cieši saistītas ar profesionālajām un iekļautas valsts kadru sagatavošanas un pārkvalificēšanas sistēmā. Profesionāli ekonomiskās mācības ir ļoti perspektīvas, un mums drošāk jāeksperimentē tur, kur tam ir attiecīgi apstākļi.

Tagad jāizanalizē 1987./88. mācību gada rezultāti un jānosprauž uzdevumi jaunajam mācību gadam. Te pats galvenais ir vadīties no dzīves, no tās reālajām problēmām, paaugstināt mācību efektivitāti un nostiprināt saites ar dzīvi, mācībās apliecināt atklātības atmosfēru, ieviest vairāk plašu diskusiju par pašām aktuālākajām mūsu dzīves problēmām, tādējādi palielinot strādājošo interesi par mācībām. Laiks prasa no mums pārkārtot politisko un ekonomisko izglītību, lai tās centrā būtu dzīvs, konkrēts cilvēks ar tiem jautājumiem, kas viņu patiesi savilņo, ar viņa vajadzībām, attieksmi pret apkārtni, īstenību. Šī uzdevuma atrisināšanai veiktas mūsu partijas un komjaunatnes pirmorganizācijas, arodiedrības pūles.

Darba vēl ir ļoti daudz. Neapmierina mācību materiāli tehniskā bāze nodarbtību organizēšanai. Trūkst propagandas tehnisko līdzekļu, mācību klašu, labi iekārtotu kabinetu un auditoriju. Taču pats galvenais — nepieciešams paaugstināt propagandista lomu un atbildību. Propagandistu uzdevums ir dziļi un argumentēti izskaidrot klausītājiem radikālās reformas būtību ekonomikas vadīšanā, šīs reformas neatliekamību, citu mūsu valsts un pasaules sociālisma sistēmas attīstībai būtiski svarīgu lēmumu nozīmi, orientējot darba darītājus uz konkrētu ieguldījumu to īstenošanā. Mācības būs rezultatīvas tikai tad, ja aktīvi turpināsim meklēt visefektīvākās mācības formas un metodes, kas atbilst laika garam, cilvēku vajadzībām un interesēm.

Zoja AGAFONOVA, partijas komitejas sekretāre

Pirms dažām dienām mūsu zemes ļaudis atzīmēja savu preses dienu. Tie bija ne tikai žurnālistu svētki, kas gatavo publikācijas, bet arī visu preses apvienību darbinieku, kiosku pārdevēju, pastnieku, arī visu lasītāju svētki. Protams, arī to darbinieku, kuri «taisā» presi — salicēju, iespiedēju. Čehos, kur top mūsu laikraksts, strādā fotoburtlīces, montāžistes, fotooperatore, iespiedējas. Viņu vidū arī jauna fotooperatore Irēna Cveka (attēlā). Tipogrāfijā viņa ieradās pēc vidusskolas beigšanas, darbuzdevinātāju vadībā iemācījās strādāt ar perfolenšu atšifrēšanas un tekstu atšifrēšanas mašīnām. Strādā uzslavējami. Iša laikā ieguvusi 4. kategoriju.

Maizes cietā garoza

Toreiz, kad tikos ar Leinišķu fermas slaucēju Valentīnu Sidorovu, no viņas aprūpējamās grupas 36 pirmieņiem bija atnesušas 19. Tagad piena devēju skaits grupā un fermā ir audzis, jo mūsu saruna risinājās pasen — tūlī pēc rajona augstu izslaukumu meistarību kluba dibināšanas sanāksmes, kas 21. aprīlī notika Preiļu kultūras namā. Kā jau ziņojām, šajā sanāksmē, ievēlot kluba valdi, par prezidentu vienbalsīgi tika izvirzīta viņa — ne tikai rajonā, bet arī republikā pazīstamā mehanizētās slaukšanas meistare.

Daudz kas no mūsu toreizējās sarunas šobrīd vairs nav aktuāls, jo saistījās ar kluba nodibināšanas iespaidiem. Rozes un neļķes, kuras tad pasniedza prezidentei, tāpat kā pārējām tās dienas gavilniecēm, jau novītušas, un labais noskaņojums, kuru koncerta nobeigumā līdz jaunai tikšanās reizei novēlēja Ļeņina komjaunatnes Valsts jaunatnes teātra aktieris Enriko Avots, nereti aizslēpjas aiz darba rūpēm kā saule aiz lietus mākoņiem.

ŠODIEN — RADIO UN SAKARU DARBINIEKU DIENA

ATTĀLUMI NAV ŠĶĒRSLIS

Šodien visu sakaru nozaru darbinieki atzīmē savas profesijas svētkus. Šajā dienā pirms 93 gadiem izcilākais krievu fiziķis un elektrotehniķis A. Popovs pārraidīja pirmos radiosignālus. Atzīmējot šī notikuma 50. gadadienu, ar PSRS Tautas Komissāru Padomes lēmumu 7. maijs tika pasludināts par Radio dienu (kopš 1980. gada — Radio diena, visu sakaru nozaru darbinieku svētki). Par godu šiem svētkiem 1945. gada 7. maijā Maskavā notika pirmā peckara televīzijas pārraide. Tādējādi Maskava bija pirmā pilsēta Eiropā, kurā atjaunoja regulāras televīzijas pārraides.

Arī pašlaik Padomju Savienība stabilī ienēm pirmindas pozīcijas pasaulē sakaru līdzekļu attīstības ziņā. Sakariem ik gadus tiek asināti 2,7 miljardi rubļu. Šodien televīzija raida 45 PSRS tautu valodās, radio — 67 valodās. Televīzijas pārraides iespējams noskaņoties 95 procentiem mūsu valsts iedzīvotājiem. Darbojas 120 televīzijas centri, 200 radiokomitejas, vairāk nekā 5 tūkstoši vietējo radio raidītāju redakciju, 91605 pasta, telegrāfa un telefona sakaru uzņēmumu.

Ārkārtīgi pieaugušas sakaru līdzekļu tehniskās iespējas. Salīdzināsim: 1897. gada pavasarī Kronštates ostā A. Popovam izdevās noraidīt radiosignālus 600 metru attālumā, tā paša gada vasarā attālumus palielināja līdz 5 kilometriem. Bet 1987. gadā starplanētu staciju nolaižamie aparāti

«Vega-1» un «Vega-2» jau raidīja reportāžu no Venēras, kas no Zemes atrodas desmit miljoni kilometru tālu. Vajadzēja tikai 6 minūtes, lai telemetriskie signāli atnestu mums informāciju par Rīta zvazīni. Pa televīzijas kanāliem tieši no orbītas var saņemt kosmonauta elektrokardiogrammas un pat sirds attālus.

Kosmonautika tautas saimniecībā iegūst aizvien lielāku nozīmi. Piemēram, ar katru gadu pieaug padomju kosmiskā laika dienesta iespējas. Viena aplidojuma laikā pavadonis «Meteors» savāc 100 reizes vairāk informācijas, nekā to šajā periodā iespēj visās meteoroloģiskās stacijās uz Zemes. Sistēma «Meteors» ļauj ik gadus ietaupīt tautas saimniecībai 500-700 miljonu rubļu.

Ar pavadonu sistēmu palīdzību tiek nodrošināti stabili telegrāfa un telefona sakari milzīgos attālumos, tās izmanto starptinentālā televīzijas pārraīžu organizēšanā. Kopš 1971. gada sekmīgi darbojas starptautiskā organizācija «Intersputnik», kurā iesaistījušas 15 valstis, to skaitā arī PSRS. Šī organizācija nodrošina regulāru televīzijas jaunumu apmaiņu starp «Intervīzijas» valstīm, kā arī televīzijas programmu apmaiņu starp «Intervīzijas» un «Eurovīzijas» valstīm, ASV un Japānu. Caur «Intersputniku» translē svarīgus starptautiskus, politiskus, sporta un kultūras pasākumus.

Sakaru sistēmu izmantošana mierlaika vajadzībām valstu un tautu interesēs arvien pieaug.

Valentīna Sidorova stāstīja:

— Tagad jau mums sola remontu. Mēs izteicām visas savas vajadzības, tās pierakstīja. Bet nu jau sāk rādīties, ka laikam izdarīs tikai tādu kosmētisku remontu. Kaut gan pat piena vadu solīja. Rokas piegurst, smagos piena traukus cilājot, un kur tad vēl klapatas ar mazgāšanu. Tās slaucējas, kas pamēģinājušas i tā, i tā strādāt, stāsta, ka slaukšana piena vadā ir nesalīdzināmi vieglāka. Lūdzu galvenajai zootehnikai Irīnai Norkārklei ieviest skaidrību, kā tad īsti būs ar to remontu. Viņas atbilde bija šāda:

— Leinišķos būs kapitālais, nevis kosmētiskais remonts. Ar piena vadu gan ir sliktāk. Tikko mēs to ierīkojam, tā tūlīt nepieciešams fermas mehāniķis, bet labs speciālists, kas grib un prot strādāt, ir vairāk nekā deficīts. Fermas darba režīms — kaut vai tā celšanās trijos no rīta — nebūt nerod entuziastus. Tā kā attiecībā uz piena vadu laikam gan nav lielu cerību.

Jā, daudzas neērtības mūsu dzīvē saglabājas tāpēc, ka pagaidām vēl, kā mēdz teikt, rokas par īsām.

Liliya LAUCE

ATZĪMĒJOT ČSSR ATBRĪVOŠANAS 43. GADADIENU

Padomju tautas uzvara Lielajā Tēvijā karā deva iespēju no «brūnā mēra» atbrīvoties arī daudzām citām Eiropas zemju tautām. Līdz ar to 9. maijs ir svētki mūsu sadraudzības valstī — Čehoslovākijas Sociālistiskajā Republikā, kad čehu un slovēņu nacionālās atbrīvošanas spēki, sadarbojoties ar Sakano Armiju, atbrīvoja savas valsts teritoriju no okupantiem un nodibināja sociālistisku iekārtu, kura devusi iespēju kļūt par vienu no attīstītākajām sociālistiskajām valstīm Eiropā.

Par grandiozām pārmaiņām ČSSR dzīvē liecina arī vienas no slavēnajām vēsturiskajām ziņā teritorijām — auglīgās Morāvijas atgriešanās. Mūsu dienās pasaules slavu iemantojis Zemkopības vienotās sadraudzības agrokombināts «Slušovice» Gotvaldovā.

Agrokombināta centrā daudz vēstures, kultūras un arhitektūras pieminekļu. Vecākajā pilsētas daļā pārsvarā ir viena vai divu stāvu mājas ar sarkanajiem dakstiņu jumtiem. Strauji aug un attīstās mūsdienīgie mikrorajoni ar daudzstāvu namu kvartāliem.

Svarīgākās nozares agrokombinātā ir intensīvā lauksaimniecība, celtniecības industrija, mikroelektronika, biokīmiskā rūpniecība, zemkopības ķīmizācija, lauksaimniecības mašīnbūvniecība. Svarīgākajās ražošanas nozarēs darbs organizēts pēc saimnieciskā aprēķina un materiālās interešu principiem. Ievērojama loma ir plašai un labi mehānizētai siltumnīcu saimniecībai. Tālu izplatījusies agrokombināta slava un panākumi piena lopkopības attīstībā, zinātniski pētnieciskais darbs liellopu agrīno embriju transplantācijā.

Plašu popularitāti ieguvusi lauksaimnieciskās nozīmes piekabes rīki un mašīnu būvniecība, kas organizēta agrokombinātā, piemēram, dziļirdinātāji, akmeņu savācēji, zāļu masas apvēršēji un savācēji, rulu preses «Unibal», ko izmanto līnu stiebrīpu savākšanā, konteineri, transporta piekabes lopu pārvadāšanai, iekrāvēji un daudz citas tehnikas.

Attēlos: skats uz agrokombinātu no aviācijas līniju augstumiem; viens no mašīnbūvniecības paraugiem — līnu rulu prese, ko plaši eksportē uz PSRS; vienā no agrokombināta kultūras pilīm.

Jana Regala fotogrāfiju reprodukcijas.

DOMU KRUSTUGUNĪS KO TURĒT LIELFERMĀS?

Dzīves prasība — organizēt piena lopkopību uz rūpnieciskiem pamatiem. Tas izvirza jaunus uzdevumus zootehniķiem — selekcionāriem. Jāizveido tādas šķirnes, kuras iespējams izmantot augsti mehanizētās lielfermās un kompleksos. Šim govīm ne tikai jānodrošina daudz piena, tām jābūt arī ar spēcīgu ķermeņa uzbūvi. Turklāt jācenšas, lai tās būtu iespējami līdzīgas izmantošanas ziņā.

Pārveidot piena lopu šķirnes atbilstoši mūsdienu ražošanas prasībām var gan šķirnes iekšējās selekcijas ceļā, gan arī izveidojot jaunas šķirnes un tipus uz labāko pasaules ģenētisko resursu bāzes.

Gan Savienības, gan pasaules zootehnikas zinātnē liecina, ka piena ražības ziņā pirmajā vietā ir Holšteinas šķirnes lopī. Pēc Vissavienības Lauksaimniecības dzīvnieku audzēšanas un ģenētikas zinātniskās pētniecības institūta datiem, Padomju Savienībā 4 miljoni šķirņu melnraibo govju un teltišu piena ražības uzlabošanai tiek krustotas ar Holšteinas šķirnes liellopiem. Līdz 1990. gadam šis skaits palielināsies līdz 6,5 miljoniem.

Mūsu republikā pēckara gados audzē galvenokārt Latvijas brūno govju šķirni (93,7 procenti). Taču tagad sāk ievest un audzēt arī melnraibās — Dānijas, Holandes, Vācijas, Holšteinas šķirņu govīs. Pēc Agrorūpnieciskās komitejas datiem, pašlaik Latvijā ir 1,8 procenti importa melnraibo un 3,6 procenti to ataudzējuma. Plānots, ka līdz 1990. gadam republikā būs 25 tūkstoši melnraibo govju.

1987. gada aprīlī republikas Valsts agrorūpnieciskā komiteja izdevusi pavēli par pasākumiem ciltisdarba efektivitātes paaugstināšanā un tā organizācijas uzlabošanā. Viens no pavēles punktiem skan šādi: «Organizēt visu kategoriju saimniecībās melnraibo un brūno piena lopu krustošanos ar Holšteinas bulļiem: 1987. gadā — 80 tūkstošus, 1988. gadā — 100 tūkstošus, 1989. gadā — 150 tūkstošus».

Sajā sakarībā republikas lopkopjus nodarbina jautājums, kādi būs krustošanos rezultāti. Republikas preses slejš jau izvērsusies diskusija starp Latvijas brūno govju šķirnes holšteinizācijas piekritējiem un pretiniekiem.

Daļa autoru norāda, ka šāda krustošana paātrinās jauna tipa izveidošanu, kas ļaus izaudzēt piena lopu ganāmpulku, kurš atbilst rūpnieciskās tehnoloģijas prasībām. Citi uzsver, ka krustojot var ne tikai iegūt tādus dzīvniekus, kuros veiksmīgi apvienojas izejas šķirņu pozitīvās īpašības, bet rezultāts var būt arī negatīvs. Tāpēc krustojot dzīvnieki ļoti stingri jānovērtē un jāatlasa, ievērojot visu pazīmju kopumu. Tiek atzīmēts, ka ganāmpulkos, kur vidējais izslaukums nesasniedz 3000 kilogramu piena no gov, krustošana vispār nedod produktivitātes uzlabošanu.

Šķirnes ekonomisko vērtību var noteikt, vienīgi ievērojot konkrētos apstākļus. Tieši spējas aklimatizēties nosaka to, vai ir vērts ieviest attiecīgo šķirni. Piena lopkopības intensifikācijas procesā šķirnei patiesi ir izšķiroša nozīme kā ražošanas faktoram.

Plaša mēroga selekcijas programmās mūsdienās apmēram 70-75 procentus veiksmes ganāmpulka pilnveidošanā nodrošina pareiza vāslinieku izvēle. Praksē ievieš augstāzīgu dzīvnieku iegūšana ar embriotransplantācijas metodi. Tomēr tā vēl nav plaši izplatīta, tāpēc selekcijas tempu paātrināšanā pašlaik aktuāla ir tādu vāslas bulļu intensīva atlase un izmantošana, kuriem ir augsts ģenētiskais potenciāls.

Mūsu rajonā audzē vairākas melnraibo govju šķirnes.

Holandes melnraibo govju šķirne ir visvecākā un vispientākā, tā izaudzēta sevī, bez citu šķirņu asiņu piejaukuma. To audzē 33 valstīs, un izplatības ziņā tā ieņem pirmo vietu starp liellopu šķirnēm. Nīderlandē noris padziļināts piena lopu selekcijas darbs. Sākumā Holandes melnraibās bija tipiska piena lopu šķirne ar vāji attīstītu muskulatūru, trauslu konstitūciju, bet vēlāk izslases un atlases sistēma tika veidota tā, lai paaugstinātu lopu dzīvotspēju, uzlabotu ķermeņa formu un veicinātu ātraudzību.

Pēdējā laikā šķirnei izdevies ievērojami paaugstināt piena ražību, palielināt tauku saturu pienā, uzlabot ķermeņa uzbūvi. Ganāmpulkā ir 70 procentu melnraibo govju. Pārraudzībā esošajām govīm izslaukums ir vidēji 5625 kilogrami ar tauku saturu 4,12 procenti. Uzdevums ir iegūt no šīs šķirnes vidēji 6500 kilogramu piena ar 4,2 procentiem tauku un 3,5 procentiem olbaltumvielu, vienlaikus saglabājot arī gaļas lopu īpašības.

Arī Dānijā melnraibo govju šķirne ir visizplatītākā (713,8 tūkstoši lopu). Tā veidota ar Holandes šķirnes asins pieiešanu, tāpēc ārēji stipri atgādina to, tikai pārspēj augumā un ķermeņa garumā.

Amerikas un Kanādas (Holšteinas) melnraibās šķirnes govīs izaudzētas, krustojot vietējās ar Holandes melnraibo šķirni. Turklāt par izšķirošajiem rādītājiem tika uzskatīta piena ražība un dzīvmasa, kamēr piena tauku saturam tika veltīta maza vērība. Tādējādi ASV un Kanādā izveidotas jaunas šķirnes melnraibās govīs, kas no izejas šķirnes atšķiras produktivitātes, eksterjera un tesmeņa tilpuma un apmēru ziņā. Savienotajās Valstīs izslaukums no tām vidēji ir 7000-8150 kilogrami piena ar tauku saturu 3,5 līdz 3,7 procenti un galvenā uzlabošanas metode ir tīraudzēšana.

Kanādas Holšteinas govīs ne tikai ir augstāzīgas, bet arī ļoti ekonomiskas — 10—11 laktācijās mēnešosspēj atmaksāt patērēto barību un ātri atjaunojot savu kondīciju cietstāvēšanas periodā. Selekcionāru pūles šīs šķirnes veidošanā vērstas uz to, lai palielinātu tās izturību un pagarinātu saimnieciskās izmantošanas periodu, kā arī uzlabotu piena kvalitāti, pilnveidotu tipu. Šīs govīs plaši tiek eksportētas uz daudzām pasaules valstīm.

Mūsu republikas labākajās saimniecībās (Jaunpilī, Tērvetē) no melnraibajām govīm iegūst vidēji vairāk nekā 6000 kilogramu piena no katras. Tāpat mums ir pēc kā līdzināties.

Jeļena KOROTKOVA, ciltislīdņu zootehniķe

Galvenais inženieris Genādijs Negrivods:

— No kasetēm izplūdušā gāze vai citas radioaktīvas vielas nokļūst speciālā aizsardzības sistēmā. Visas telpas, kur var noplūst šīs vielas, ir hermetiskas, aprūpētas ar speciālu iekārtu. Piesārņotais ūdens tiek uzkrāts speciālās tīrītnēs, neīro no reaktoru un turbīnu noņemšanas iztvaicējam un filtrējam. Radioaktīvas vielas nogulsējas, tās savācam bitumena apvalkā un nogādājam uz apglabāšanas vietu. Gāzes, kas tiek izmestas atmosfērā vispirms attīrām, tad novadām uz filtrēšanas staciju. Tādējādi apkārtējās vides piesārņotība ir tikai pieci divpadsmit procenti no pieļaujamās normas.

V. Kapsuka Viļņas Valsts universitātes Dabas zinību fakultātes botānikas ekoloģiskās ģenētikas laboratorijas vadītājs Romualds Lekevičs:

— Mēs zinām, ka radioaktīvāte negatīvi iedarbojas uz ģeniem. Elektrostacijas darbinieki apgalvo, ka telpās nav radiācijas, bet ārzemju prese raksta, ka viņu elektrostacijās tāda tomēr ir. Vai tiešām pie jums tik tīrs?

SPECIĀLRAKSTS «JAUNAJAM CEĻAM»

Milzis ir mīlīgs

IGNALINAS ATOMELEKTROSTACIJA

Pēdējā laikā ne tikai Lietuvā, bet arī tuvākajos Latvijas novados pakļūda valodas, ka Ignalinas atomelektrostacijā «kauf kas nav kārtībā», ka «ne jau velti desmitiem Sniečkas rajona kolhozieņu pamet savas mājas un pārceļas uz citu vietu». Pēc Černobīļas traģēdijas šos ļaudis var saprast. Uz iespējamo avāriju mēs neesam pieraduši skatīties tik aukstasinīgi kā, teiksim, japāņi, zinādami, ka tuvojas spēcīga zemestrīce, neatstājot savas vietas.

Lai iepazītos ar lietu patieso stāvokli, Lietuvas zinātnieki, mākslas un kultūras darbinieki, kā arī televīzijas, radio un preses ļaudis ieradās atomelektrostacijā, lai visu noskaidrotu uz vietas. Par visu redzēto un dzirdēto informēja republikas masu informācijas līdzekļi. Ar pašu galveno iepazīstināsim laikraksta «Jaunais Ceļš» lasītājus.

— Vai taisnība, ka bija apstādīnāts AES pirmais reaktors?

— Jā, pirmās energobloks kādu laiku nestrādāja, — saka AES galvenais inženieris Genādijs Negrivods. — Pārbaudījām un izdarījām dažas korektīvas reaktora aizsardzības sistēmā, konsultējāmies ar zinātniekiem. Riskēt mums nav tiesību.

— Cik liela ir MES jauda? Atbild Lietuvas PSR meliorācijas un ūdenssaimniecības ministra vietnieks Juļus Sabalauskis:

— Viena no vislielākajām mūsu valstī. Sākumā projektētāji, neievērojot konkrētos apstākļus, kā šis objekts iekļaujas apkārtējā vidē, ieteica būvēt četrus reaktorus ar kopīgo jaudu seši miljoni kilovatu. Vēlāk tika secināts, ka pie Drukšu ezera var uzbūvēt tikai tādu AES, kuras jauda nepārsniedz 4,5 miljonus kilovatu, citādi ezera ūdens nepietiks iekārtu atdzesēšanai. Vēl pirms Černobīļas avārijas valsts eksperti pieprasīja pārprojektēt mūsu elektrostacijas otro kārtu.

Pēc galīgā lēmuma Ignalinas AES, kas tagad ražo pusī no visas

republikas elektroenerģijas, būs trīs reaktori, divas turbīnas. Papildus drošības interesēs pirmā bloka jauda — pusotra miliona kilovatu — pilnībā netiek izmantota, tās kapitālais remonts turpināsies gandrīz divas reizes ilgāk, nekā bija paredzēts. Darbs nesteidzināja, tādēļ garantēja droša. Bez tam stipri pilnveidota avārijas drošības sistēma. Savukārt otrs energobloks palaists vēlāk, nekā bija plānots — veikti papildus drošības darbi par vairākiem miljoniem rubļu. Tiek pārskatīts trešā bloka projekts, lai arī celtniecība jau sākusies — pilnveido pārvaldes aparatūru un ugunsdrošības ierīces. Pēc plāna šo bloku jānodod ekspluatācijā nākamgad, taču tagad nolemts to iz-

darīt vēlāk, lai vēl un vēlreiz pārliecinātos, vai nav pieļauta kāda paviršība.

SĀRŅI, CILVĒKS UN DABA

Tikšanās dalībnieki interesējās, kā tiek savāktas un padarītas nekaitīgas ražošanas atliekas. Par to stāsta elektrostacijas sanitārijas un epidemioloģiskās stacijas priekšnieks Viktors Fjodorovs:

— Radiācijas un tehnisko uzraudzību veic grupa darbinieku. Triju desmitu kilometru rādiusā iekārtoti desmit posteni, viens novērošanas punkts atrodas Ignalinā — tie pastāvīgi seko radiācijas līmenim.

Krājumā, ko izdevusi izdevniecība «Avots», ievietoti dokumenti un materiāli par PSKP CK ģenerāļsekretāra M. Gorbačova vizīti Amerikas Savienotajās Valstīs 1987. gada 7. — 10. decembrī.

Savā otrajā grāmatā «Latvijas likteņgadi: II» Latvijas vēsturnieki turpina sarunu par daudziem republikas vēstures jautājumiem, kuri līdz šim palikuši maz iztirzāti vai nav cilāti nemaz: par 1918. gadā izveidojušos Latvijas Padomju Sociālistisko Republiku, par 1919. gada notikumiem, 1934. gada maija apvērsumu, «14. jūnijā» problēmām u. c.

Sērijā «Ievērojamu cilvēku dzīve» iznākusi mūsdienu ungāru dzejnieka Guļas Iļeša grāmatā «Sāndors Petēfi», kurā attēloti izcilā ungāru dzejnieka Sāndora Petēfi dzīves ceļi, viņa revolucionārā darbība un sniegts sīks daiļrades raksturojums.

Pāvela Gurēviča grāmatā «Vai misticisma atdzimšana!» analizētas dažādas misticiskas parādības — cilvēka eksistence pēc ķermeņa nāves, «lidojošie šķīvji», sakari ar mirušo gariem u. c. Autors kritiski mūsdienu misticismu un dažādos okullisma virzienus Rietumos kā buržuāziskās pasaules krīzes produktus.

PAPILDINĀJUMS BIBLIOTĒKĀ

KATRA GAUMEI

Sofijas Ļensinas grāmatā «Kosmētika, vecums, gadalaiks» iepazīstina ar kosmētikas vēsturi, sniedz praktiskas rekomendācijas sejas kopšanā atkarībā no ādas tipa, vecuma, veselības stāvokļa un gadalaika. Atsevišķa nodaļa adresēta jaunatnei. Izdevums papildināts ar zīmējumiem.

Izdevniecība «Liesma» laidusi klajā jauno Valda Artava grāmatu «Lusīga dzīvošana», kurā publicēta dažādu gadu satīra un humors.

Pazīstamā dzejniece Monta Kroma (dz. 1919. g.) jaunajā dzejoļu krājumā «Citi veidi» atspoguļo savas izjūtas, ejot pretī divdesmit pirmajam gadsimtam. Dzīves dzīlēs briest jaunas problēmas, rītdiena slēpj sevī kaut ko nezināmu, neparastu, un autore cenšas to izzināt, savdabīgi atklāt.

Lietuviešu rakstnieks Alberts Laurinčuks savā jaunajā grāmatā «Bargie taifūni» dalās iespaidos par ceļojumiem Āzijas valstīs. Autors apraksta Filipīnu, Mongolijas,

Vjetnamas, Laosas, Kampūčijas, Indijas un citu Āzijas valstu dabu, dzīvi, paražas, sabiedriskās iekārtas īpatnības. Daudz vietas veltīts šo valstu vēsturei un kultūrai.

VDR rakstnieka Jurija Brezana (dz. 1916. g.) romānā «Tēva portrets» atspoguļotas veca vīra Tobiasa Havka dzīves pēdējās dienas, viņa atmiņas un pārdomas. Galvenajā varonī daudz līdzības ar paša autora tēvu — akmeņlauztuvju strādnieku un sīkzemnieku.

Latviešu padomju rakstnieces Mercedes Salnājas garstāsts «Trīs dienas pēc izlaiduma» vēsta par meiteni, kas skolā cietusi no savu vienaudžu cietsirdības un nejutības. Vientulībā Nadīna mēģina rast sev jaunu planētu — tādu vidi, kur cits citu redz un saprot. Stāsts prēmēts mūsu kolhozagrofīmas «Krasnij Oktjabrj» un izdevniecības «Liesma» Jaunatnes literatūras redakcijas organizētajā konkursā par mūsdienu skolas dzīves attēlo-

jumu daiļliteratūrā.

Romānā «Parīzes vēders» autora uzmanības centrā — Impērijas laika sīkburžuāzija, tās attieksme pret republiku. Attēlojot plaukstošās buržuāzijas materiālo pārpilnību, Emīls Zolā apraksta Parīzes tirgu, veltījot veselas lappuses spilgtajiem tīrģus ainu tēlojumiem. Tīrģus personificē «resnvederaino Parīzi», kas aptaukojusies un klusībā atbalsta Impēriju. Parīzes «kārtīgo, miermīlīgo» cilvēku filozofiju vispilnīgāk izteic desu veikalā īpašniece Liza Kenē, kuras pārlicēība nosaka peļņa. Tās dēļ viņa ir spējīga pastrādāt nelieftības un pat nodevību pret nelaimīgo Florānu...

Iznācis gadskārtējais ārzemju rakstnieku stāstu krājums, kas iepazīstina ar jauniešu dzīvi citās valstīs. Krājumā ievietots ungāru rakstnieka Ištvaņa Čurkas stāsts «Kāzas un plauka», vācu rakstnieces Annas Zēgerses stāsts «Pāri okeānam», zviedru rakstnieka Ingves Bergera stāsts «Aplau-

pīšana pastā» un austriešu rakstnieces Kristīnes Nestlingeres stāsts «Grietiņa Platmaize».

Visvalža Lāma romānā «Bāleliņi» darbība risinās kādā Rīgas kultūras namā astoņdesmito gadu sākumā. Galvenie varoņi — ierindas kultūras darbinieki, kuru dzīves aicinājums — tiekties pēc brīvuma ikdienā. Darbība risinās kā pilsētā, tā laukos.

Izlasē «Dzeguzīte gadus skaita» iekļauts rakstnieces Ilzes Indrānes plaši pazīstamais romāns «Cepure ar kastāņiem», kurā mākslinieciski spilgti atklājas partijas darbinieka darba stils un problēmas kā sarežģītā pēckara periodā, tā sešdesmito gadu vidū, bet kas ir aktuālas arī šodien.

Krājumā ietilpst arī luga «Dzeguzīte gadus skaita», kurā I. Indrāne ar atšķirīgiem mākslinieciskās izteiksmes līdzekļiem risinājusi Annas, Līnarda un citu romāna «Cepure ar kastāņiem» varoņu likteņstāstus. Krājumu noslēdz miniatūras «Basām kājām» — savdabīgi liriski tēlojumi.

Laila YUCĀNE,
Riebiņu bibliotēkas bibliotekāre

KINONAMĀ

Rīgas kinostudijas kinematogrāfisti ar agrofīmas skatītājiem sakārā ar jaunās filmas «Yiss kārtība...», ko uzņēmis režisors O. Rozenbergs, tiekas 26. maijā pulksten 15.00. Pēc noskatīšanās visi aicināti izteikt savas domas, vērtējumus un priekšlikumus radošajai grupai.

NO LASĪTĀJU POĒTISKAJĀM BURTNICĀM

Ir maigums pūpolam
Un puīnam skaļums,
Pietiek vēja zemei
Un saules padebesim.

Es esmu te —
Dzīvības vidū,
Man rokas ir kā zari
Un dzīslās bērzu sula.

Pār mani debesis,
Un spārni švīkst un švīkst.
Ir satikšanās prieks,
Un cilvēks notic pavasarim.

ROZE

Kad tev mani ērkšķi liksies,
Kad tev par piemiņu atstātu rētas,
Nodomi labie nopakaļ vilksies,
Kaisīs asaras, smieklīgi lētas.

Kad tu manā vītumā nespēsi vērties,
Kad tu manus zarus metīsi vējā,
Kā atspulgs, rasas pilienā tvēries,
Mana elpa turpinās ziedēt dzejā...

Kas par neredzamām saknēm
Apvijas un nelauj iet,
Uz tavām saspju brīnumzemēm,
Kur orhidejas zied.

Pat saspjos redzu rudzus ziedam
Un tikpat mīksti ābols krīt,
Bet kurp, lai šodien iedams,
Mājās tomēr jāatgriežas rīt.

Aizskrien vasaras un dzīve skrien,
Ceļu aicinājums acīs kaisīt,
Bet cik, tad tālu vari aiziet
Pie savas zemes piesietais...

Lai varētu fikties,
Jāprot ir šķirties.
Lai ilgi nesap —
Nepiekrāp!

Daudz būs dienu
Ar domu vienu:
Ka proti šķirties
Un neizlikties.
Māriete Pastare.

«Maziņš mans novadiņš, bet diženi turējās...»

Tā dzied tautasdziesma. Tiek apjūsmota daba, prieks par tās lielum un vienkāršību. Bet kāpēc šie tēli nevarētu būt politiskas alegorijas? Cik mūsu mazā Latvijā, bet vēl mazākā Latgale nav devusi slavenību ar pasaules vārdu? Un vai «mazie kadiķīši» kādreiz nevar kļūt stiprāki un laimīgāki par dižajiem ozoliem? Novilksim sakarību līkni, kas tā vai citādi saistās ar mūsu novadu. Netālu no Kārsavas (Ludzas rajons) ir vieta, ko sauc par Katrīnas aleju, bet Rīgā — Katrīnas dambis. Mūsu kaimiņos — Rušonas padomju saimniecībā ir Kategrāde, bet Igaunijas galvaspilsētās Tallinas ziemeļos — Kadrijorga. Droši vien nav nekādas nozīmes turpināt, jo lasītājiem jau ir skaidrs tāpat: runa iet par Krievijas ķeizarieni (carieni) Katrīnu I.

Ļoti tsi par sakarību līniju: Višķi — Jēkabpils — Alūksne — Pēterpils.

1684. gada 15. aprīlī iebraucēja no Lietuvas Samuila Skavronska ģimenē, kura bija apmetusies Višķos, piedzima meitene, ko nosauca par Martu. Mēra laikā nomira

viņas vecāki, bet Marta kopā ar brāli nokļuva pie attālajiem radiem — Marijas Vasiļevskas ģimenē Krustpīlī. Cik zināms, viņai tur nav klāties labi. Apmēram vienpadsmit divpadsmit gadu vecumā Marta parādās Alūksnē (tolaik Marienburgā) mācītāja Ernesta Glikas mājās, bet brālis — pie vietējā krodzinieka.

E. Glikas ne tikai Alūksnē, bet visā latviešu kultūrā atstājis mūžīgas pēdas. Kultūras mantojumā allaž pirmajā vietā būs viņa vārds kā pirmās latviešu valodā tulkojās ābece autora, pirmo latviešu skolu radītāja, kurš neaizmirsta arī cilvēka garīgo pasauli — pārtulkoja katehismu un bībeli (viņa tulkotais eksemplārs glabājas Alūksnē). Pieminēsim, ka līdz tam Latvijā nacionālajā valodā vispār nebija nekādu rakstu.

18 gadu vecumā Marta apprecējās ar latvieti Jāni Krūzi (pēc citiem datiem — ar zviedru kirasieri Johānu Rābi). Bija krievu un zviedru karš, ap šo laiku Marienburga atradās zviedru iekarotajā teritorijā. Par Martas skaitumu un iznesīgo gaitu bija zi-

nāms plašā apkaimē.

Tagadējā Alūksnē Vorosiļova ielā ir ēkas, ko apsaimnieko remontu un celtniecības iecirknis. Nu jau vairāk kā pirms trim simtiem gadu šeit bija vietējā mācītāja E. Glikas muiža un pa to rosījās audzuma (kāda laime nabaga bāreņītei) Marta Skavronska.

1702. gada 25. augustā pilsētu ieņēma ģenerālfeldmaršala Borisa Šeremetjeva karaspēks. Skaištā sieviete nokļuva pie viņa, bet pēc tam — hercoga Aleksandra Meņšikova namā. Kad 1703. gadā viņu te ieraudzīja Pēteris I, Martai bija 19 gadi.

Sekoja Izmailas pils, galma dāmas Anisijas Tolstojas uzraudzība, kristīšana, kurā par krusttēvu bija cara dēls Aleksejs, un slāvu vārds Jekaterina Aleksejevna (pēc krusttēva). Pēc laulībām ar Jekaterīnu Pēteris I adoptēja (kā tagad saka) abas viņas meitas — Jelizavetu un Annu. Āram patika viņa jaunā sieva (iepriekšējo — Jevdokiju, jaunības uzvārds Lopuhinu — ievietoja klostērī), viņai par godu nosauca pilsētu — Jekaterinburgu (tagad Sverdlovsk), uzcēla pili pie Baltijas

jūras — Kategrādi — pie Piritas ietekas, ko igauņi pēc savas modes pārdēvējuši par Kadrijorgu. Carienes godā Katrīnai, kā stāsta leģendas, patiesi apmeklēt arī savas bērības vietas. Kādam inspicēšanas braucienam uz pulku, kurš atradās pie Kārsavas, uzbūvēts īpašs ceļš — un gar tā malām stādīti koki (saglabājusies līdz mūsu dienām daļēzūberuma). Līdzīga leģenda ir ar par Kategrādi Rušonas padomju saimniecībā.

1725. gadā 28. janvārī cars Pēteris I nomira. Apbērējusi savu varo vīru, Marta kļuva par carieni Katrīnu I. Taču valsti pārvaldīja vecais kņazs Meņšikovs. Viņas vētrainais mūžs beidzās 43 gadu vecumā. Troni novēlēja Pētera I mazdēlam, kurš pieņēma Pētera II vārdu, bet pēkšņi nomira. Pēc viņa divus gadus desmitus troni valdīja meita Jelizaveta, bet pēc viņas Annas dēls Pēteris III, kuram bija lemts tikai viens gads.

Tādi bijuši vēstures pagriezieni. Lūk, uz ko spējīgi, izrādās, «visi mazi kadiķīši...»
Sagatavoja A. Mežmalis.

Ak, bērzi!

Koks, kuru sauc par bērzu, ir viens no visizplatītākajiem plašā reģionā. Tas pats sev nodrošina eksistenci, to mežu saimnieki un rūpnieki necenšas tik skurpulozi pavairot, kā skuju kokus (vairojas pašsējas ceļā). Bērzs aug par spīti tam, ja cilvēks atņem galotni, par

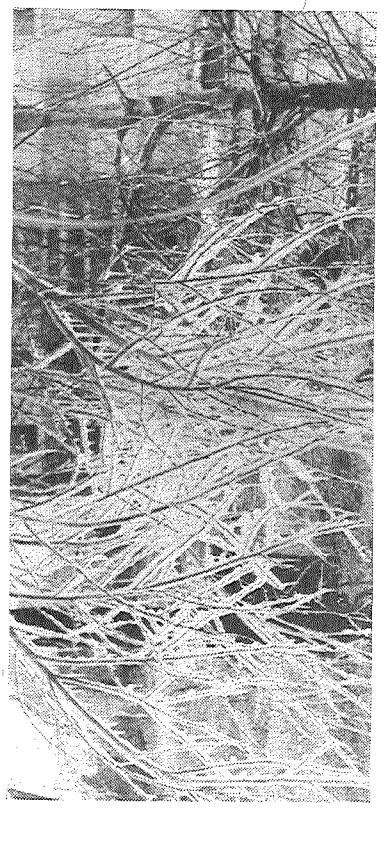
spīti visām citām pārestībām. Bet ne mazāk par skuju kokiem saviem fitoncīdiem tīra apkārtni, rada savu īpašu mikroklimatu.

Kā allaž tam, kurš visvairāk un aktīvāk «darbojas», arī bērzam jāsaprotas ar jaunām likstām. To pirmo no laiku gala mežā centies pamanīt malkas cirtējs, to agstu vērtējis papīra rūpnieks. To ievērojis arī dzejnieks.

Bet bērzs arī pats riskē ar sevi. Sis dzīvi iesācis tādā vietā, kur ārējie spēki un slimības saliekuši līkumā. Bet šim sudrabinajam labpaticies izaugt tik tuvu ūdenstornim, ka, mehanizācijas kļūmes dēļ, vīrsū uzgāzās ūdens šaltis. Gadījās, ka tas notika aprīļa recidīvajā salā un, lai arī sudraba rota, tomēr galotne nez vai pa vasaru atkal pacelsies uz augšu.

AVE, SOLI!

MAIJS — LAPŪ MĒNESIS

Ik dekādē diena turpina augt gandrīz vai par stundu, pēdējās noslēgumā būs jau 17 stundas un 21 minūti gara, tā tad līdz vasaras saulgriežiem paliks vēl stunda un 47 minūtes.
Kāds būs šis maijs! Par to jau izstāstījuši sinoptiķi. Taču der pazīmes pavērot arī pašiem. Ja ievas kupli ziedēs — būs auglīga vasara, ja daudz pilādžu ziedu — augs labi mieži, bet ja augļu koki uzdziedēs pilnā mēnesī — būs laba un veselīga raža. Par karstu vasaru liecina daudz maijvaboju, uz labāku laiku vakaros ilgi kūko dzeguze, bet, ja maijā bieži ir pērkonis, vasara būs lietaina, vējaina, toties labi augs zāle. Uz lietainu laiku arī bezdelīgas rītos ilgi paliek ligzda, vakaros knīši spīd uz dzeļ, pieneņiem dienā aizveras ziedi.

Redaktors A. RANCĀNS

JAUNAIS
CEĻŠ

Laikraksts «Jaunais Ceļš» («Новый путь») iznāk 1 reizi nedēļā latviešu un krievu valodā sestdienās. Fotosalikums.

Redakcijas adrese: 228273 Preiļu rajona Riebiņu ciemā, agrofirma «Krasnij Oktjabrj». Telefons — redaktoram un nodaļu vadītājiem — 56732

Met. Pasūt. 1220 3113

Iespiests Latvijas PSR Valsts izdevniecību, poligrāfijas un grāmatu tirdzniecības lietu komitejas Daugavpils tipogrāfijā. Formāts — 1 nosacīta iespiedloksne.